

Z ŻYCIA ARCHIWÓW, BIBLIOTEK I MUZEÓW

KS. WINCENTY URBAN

SPRAWOZDANIE Z CZYNNOŚCI ARCHIWUM I MUZEUM ARCHIDIECEZJALNEGO ORAZ BIBLIOTEKI KAPITULNEJ WE WROCŁAWIU 1957-1958

I. SPRAWOZDANIE ZA ROK 1957

1. Personel

W roku 1957 personel pracowniczy zmniejszył się o dwie osoby.

2. Stan zbiorów

Archiwum obejmuje dokumenty pergaminowe, rękopisy, księgi metrykalne, akta, fotografie. Zbiory archiwalne w 1957 r. powiększyły się o 66 jednostek a bibliotece kapitulnej przybyło 6 rękopisów i 78 książek otrzymanych drogą darowizny.

3. Budynek i wyposażenie

W czasie bombardowania Wrocławia w 1945 r. został zniszczony na budynku archiwalnym i bibliotecznym dach. Po ustaniu działań wojennych zabezpieczono gmach dachem prowizorycznym. W roku ubiegłym staraniem kurii arcybiskupiej gmach archiwum i biblioteki otrzymał nowy dach.

W zakresie wyposażenia wewnętrznego, dzięki poparciu ks. biskupa Bolesława Kominka, biblioteka otrzymała szafę dla katalogu rzeczowego. Natomiast dla katalogu proveniencji zakupił podpisany dwie szafy. Pomalowano również zimową pracownię.

4. Konserwacja

W miesiącach maju, czerwcu i październiku przeprowadzono czyszczenie zbiorów archiwalnych i bibliotecznym oraz wymyło starannie wszystkie magazyny. Intrologator Jan Majchrzak zakonserwował i przeoprawił 77 starodruków. Dla zabezpieczenia przed uszkodzeniem dano papierowe obwoluty 2902 nyskim starodrukom oraz 2230 tomom starych metryk. Przejrzano dokumenty pergaminowe sygnaturowane i zakonserwowano ich pieczęcie woskowe.

5. Udostępnianie i usługi

Udostępnianie zbiorów w r. 1957 przedstawiało się następująco: Osób korzystających ze zbiorów było 1684. Tym udostępniono w pracowni książek 1352 a rękopisów 2647. Liczba przeprowadzonych kwerend wyniosła 5857. Informacji archiwalno-bibliotecznym udzielono 2316. Korespondencji załatwiono 574.

Pracownia była czynna do godziny 14-tej a po południu na specjalne życzenie i zamówienie. W 1957 r. pracownicy korzystali z pracowni w godzinach popołudniowych w ogólnej ilości 612 godz. Kwerendy były realizowane dla pracowników naukowych z Wrocławia, Warszawy, Poznania, Krakowa, Lublina a dla zagranicznych z Czechosłowacji, Węgier i Niemiec. Podań z prośbą o udostępnienie materiałów do prac magisterskich i doktorskich wpłynęło 10.

6. Wystawy i pokazy

Archiwum uczestniczyło w roku sprawozdawczym w wystawie urządzonej przez Bibliotekę Miejską w Zielonej Górze pt. „Książka o Ziemi Zielonogórskiej” a także wypożyczyło pewne dzieła na wystawę urządzonej przez Liceum SS. Niepokalanek w Wałbrzychu pt. „Matka Boska na Śląsku”. Ponadto zorganizowano u siebie 5 pokazów okolicznościowych ważniejszych i ciekawszych zabytków dla badaczy naukowych, młodzieży studiującej i gości, między którymi byli również obywatele czechosłowaccy.

7. Wycieczki naukowe

W r. 1957 przybyły do archiwum i biblioteki 3 wycieczki naukowe.

8. Odczyty

W roku ubiegłym wygłoszono z ramienia archiwum 5 odczytów.

9. Publikacje o zbiorach

W organie archidiecezjalnym *Wrocławskie Wiadomości Kościelne* ogłoszono „Zarządzenia w sprawach archiwalnych, bibliotecznych i muzealnych”. W maszynopisie przygotowano 6 tomów „Repertorium dokumentów Archiwum Archidiecezjalnego we Wrocławiu”.

10. Kopie metrykalne

W roku sprawozdawczym archiwum otrzymało z parafii i wpisało do inwentarza 758 kopii metrykalnych.

11. Inne zbiory

Ks. kan. Andrzej Gromadzki (Wrocław — Psie Pole) ofiarował dla tutejszych zbiorów numizmatycznych 20 monet włoskich z XIX w.

12. Zjazdy

Pracownik archiwum uczesniczył w dniach 26—27 czerwca 1957 r. w Zjeździe Archiwistów, Bibliotekarzy i Muzeologów Kościelnych w Częstochowie.

II. SPRAWOZDANIE ZA ROK 1958

1. Personel

W związku z ustawą emerytalną p. Stefan Siemiński przeszedł na inny rodzaj uposażenia zgodny z tymże stanem. S. Róża Kopyra pracowała w dalszym ciągu nad księgozbiorem seminaryjskim uratowanym swego czasu i przeniesionym do budynku przy ul. Kanonia 11.

2. Stan zbiorów

Archiwum archidiecezjalne powiększyło swoje zbiory o jeden dokument pergaminowy (Grätz 3 VII 1844), świadczący o darowaniu przez księcia F. M. Lichnowskiego kielicha kościołowi św. Krzyża w Żaganii; o 44 jednostki inwentarzowe przekazane przez kurię arcybiskupią z bieżącego działania oraz o 45 pozycji z terenu archidiecezji obejmujących 146 tomów, w tym 136 tomów starych metryk kościelnych, uratowanych przed zniszczeniem. Cenniejsze metryki kościelne otrzymano z Dzierżoniowa, Prusic, Świdnicy, Lubawki, Pomocnego, Kwietnik, Paszowic, Jawora, Marciszowa, Witkowa Śląskiego, Radziądza i Gostkowa.

Biblioteka kapitulna wzbogaciła się o 6 rękopisów bibliotecznych. Wśród nich jest *Antiphonarium* z XVI w., które podarował ks. prof. Leon Pęchersek oraz *Antiphonarium Romano-Seraphicum* z r. 1714, pochodzące z Biblioteki

Parafialnej w Kamiennej Górze. Ponadto zdobyto 146 tomów książek głównie drogą darowizny, gdyż na kupno w roku sprawozdawczym nie było środków. Do cenniejszych nabytków należą inkunabuły: 1) *Lyra Nicolaus: Glossae in universa biblia*. Nürnberg, Antonius Koberger, 1485. Hain 10369. Proweniencja: Collegii Societatis Jesu Schwidnicii 1639. 2) *Fortalitium fidei contra iudeos saracenos aliosque christianae fidei inimicos*. Nürnberg, Antonius Koberger, 1494. Proweniencja: Valentini Joannis Weiner titulo emptiois. Ex libris Valentini Joannis Weiner. 3) Kłoczek zawierający inkunabuł — *Martinus Polonus: Margarita decreti seu tabula martiniana decreti*. Argentinae 1493 oraz starodruk *Der Stat Worms Reformation*. 1509. Proweniencja: a) Stanisłai Sauri canonici Wratislaviensis, b) Ex libris Valentini Joannis Weiner titulo emptiois 1670, c) Ex Bibliotheca Parochiae Landeshuttensis ab Anno 1709. Inne pozycje dotyczą głównie druków nowszych.

Z Księgozbioru Seminarium Duchownego we Wrocławiu spisano 7026 tomów książek i przygotowano tyleż kartek katalogowych dla katalogu alfabetycznego i systematycznego. Księgozbiór ten został przeniesiony z budynku przy ul. Kanonia 11 do głównego gmachu seminaryjskiego wraz z regałami, których część stanowi własność biblioteki kapitulnej.

3. Budynek i wyposażenie

Kuria arcybiskupia dostarczyła w tym roku nowe gaśnice oraz jedną drabinę biblioteczną. Jedną szafkę konieczną dla wyposażenia nabył ks. Wincenty Urban.

4. Konserwacja

W miesiącu maju i października przeprowadzono czyszczenie zbiorów archiwalnych i bibliotecznych; odkurzono i wymyło starannie wszystkie magazyny; przygotowano 900 teczek ochronnych dla archiwaliów. Introligator Leon Majchrzak zakonserwował i przeoprawił, dzięki subwencji przyznanej przez ks. biskupa ordynariusza 48 rękopisów archiwalnych i bibliotecznych, 3 inkunabuły i 41 starodruków. Celem zabezpieczenia oprawy przed niszczeniem przy używaniu dano papierowe obwoluty 116 tomom starych metryk kościelnych. Przejrzano dokumnty pergaminowe i zakonserwowano ich pieczęcie woskowe. Dokumenty te odnoszą się do miasta Nysy, Otmuchowa, Ząbkowic i in.

5. Udostępnianie i usługi

W zakresie udostępniania zbiorów rok 1958 przedstawiał się następująco: Osób korzystających ze zbiorów archiwalnych i bibliotecznych w celach naukowych było 1942. Do pracowni naukowej wydano 2365 książek oraz 3096 rękopisów. Wszystkich kwerend przeprowadzono 7138, udzielono 1901 informacji biblioteczno-archiwalnych i załatwiono 572 korespondencje.

Dla ułatwienia badań z zakresu historii sztuki zestawiono posiadane drzeworyty. W formie osobnej książki zestawiono wszystkie dokumenty pergaminowe. Pracowano nadal nad przygotowaniem katalogu systematyczno-rzeczowego. Pracownia była czynna normalnie do godziny 14-tej a po południu na specjalne życzenie. W roku 1958 pracownicy naukowci korzystali z pracowni w godzinach popołudniowych i wieczorowych w ogólnej ilości 158 godzin. Kwerendy były realizowane dla pracowników głównie krajowych a dla zagranicznych z Czechosłowacji, Węgier, Niemiec i Ameryki. Wpłynęło też 9 podań o udostępnienie materiałów dla prac magisterskich i doktorskich.

6. Wystawy i pokazy

W roku sprawozdawczym zorganizowano 14 pokazów okolicznościowych ważniejszych i ciekawszych zabytków dla badaczy naukowych, młodzieży studiującej i innych gości, zwłaszcza zagranicznych. Biblioteka kapitulna wypożyczyła pewne eksponaty na wystawę do Jeleniej Góry, urządzoną z okazji obchodu 850-lecia miasta.

7. Wycieczki naukowe

W roku 1958 było w archiwum i bibliotece 28 wycieczek naukowych.

8. Odczyty

Z ramienia archiwum i biblioteki wygłoszono w 1958 r. osiem odczytów naukowych.

9. Publikacje

Ogłoszono siedem publikacji naukowych w czasopismach krajowych.

10. Kopie metrykalne

Archiwum archidiecezjalne otrzymało w roku sprawozdawczym z różnych parafii i wpisało do inwentarza 679 kopii metrykalnych.

11. Muzeum archidiecezjalne

Muzeum było otwarte dla zwiedzających codziennie od godz. 10 do 15-tej z wyjątkiem świąt uroczystych i poniedziałków. Eksponaty wystawione w salach muzealnych dzielą się na trzy grupy: rzeźba, malarstwo i przemysł artystyczny (złotnictwo, cynownictwo, tkaniny). Czasowo ulokowano cztery tryptyki w kościele św. Krzyża. Jeden tryptyk z pierwszej połowy XIV w. pozostawiono jako depozyt w Muzeum Śląskim na prośbę tegoż muzeum. W r. 1958 odwiedziło muzeum około 8—10.000 osób w tym szereg wycieczek oraz pojedynczych osób z zagranicy. W pracowni konserwatorskiej przeprowadzano konserwację eksponatów, które wymagają zabezpieczenia oraz dokonywano renowacji różnych przedmiotów dla kurii arcybiskupiej, seminarium duchownego i innych instytucji. Biblioteka muzealna liczy 649 pozycji. Dyrektor muzeum będący jednocześnie członkiem Komisji artystycznej kurii arcybiskupiej brał udział w posiedzeniach tejże komisji, lub wyjeżdżał w teren dla kontroli prac malarskich w kościołach w Sycowie, Bierutowie, Chrząstowie, Nadolicach oraz we Wrocławiu na Sempolnie w parafii św. Rodziny i św. Antoniego.

KS. STANISŁAW LIBROWSKI

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI ARCHIWUM DIECEZJALNEGO WE WŁOCŁAWKU 1945—1958

Sprawozdanie niniejsze opiera się na aktach kancelarii omawianego archiwum. Plan sprawozdania jest następujący:

- I. Organizacja archiwum:
 1. Nazwa archiwum
 2. Kierownictwo archiwum
 3. Pomieszczenie archiwum
 4. Pracownia i księgozbiór archiwum